

” Русакова О., Волошук Г. Дистанційні підготовчі курси з української мови для вступників у заклад фахової передвищої освіти. *Освіта. Інноватика. Практика*, 2026. Том 14, № 1. С. 113-120. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol14i1-015>.

Rusakova O., Voloshchuk H. Dystantsiini pidhotovchi kursy z ukrainskoi movy dlia vstupykiv u zaklad fakhovoi peredvyshchoi osvity [Distance preparatory courses in Ukrainian language for entrants of vocational higher education institutions]. *Osvita. Innovatyka. Praktyka – Education. Innovation. Practice*, 2026. Vol. 14, No 1. S. 113-120. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol14i1-015>.

УДК 373.5.016:81.161.2:37.018.43

DOI: 10.31110/2616-650X-vol14i1-015

Ольга РУСАКОВА

Коломийський навчально-науковий інститут

Карпатського національного університету імені Василя Стефаника, Україна

<https://orcid.org/0000-0002-1860-7922>

olha.rusakova@cnu.edu.ua

Галина ВОЛОШУК

Навчально-науковий центр професійної кар'єри та освіти впродовж життя,

Коломийський навчально-науковий інститут

Карпатського національного університету імені Василя Стефаника, Україна

<https://orcid.org/0000-0003-1535-8817>

halyna.voloshchuk@cnu.edu.ua

ДИСТАНЦІЙНІ ПІДГОТОВЧІ КУРСИ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ ВСТУПНИКІВ У ЗАКЛАД ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Анотація. У статті розглянуто особливості організації та проведення дистанційних підготовчих курсів для вступників для здобуття освітньо-професійного ступеня фахового молодшого бакалавра на основі базової середньої освіти. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю подолання освітніх втрат, спричинених пандемією COVID-19 та тривалою російсько-українською війною, а також потребою якісної мовної підготовки здобувачів освіти до вступу. У статті представлено структуру, зміст та результати тримісячних підготовчих курсів з української мови в онлайн-форматі, які відбувалися протягом квітня-червня 2025 року для вступників на освітньо-професійні програми Івано-Франківського фахового коледжу Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (тепер – Карпатського національного університету імені Василя Стефаника). Обсяг навчальної роботи становив 75 академічних годин (60 годин аудиторної роботи на платформі Zoom, 15 годин самостійної роботи). Особливу увагу зосереджено на методичних аспектах побудови таких курсів, на опрацюванні найскладніших для засвоєння тем з фонетики, орфоенії, орфографії, лексикології, фразеології, граматики української мови, а також на виборі методів та засобів дистанційного навчання. Досить ефективним для організації курсів з мови виявилось проведення діагностувального (на першому занятті) та підсумкового тестування слухачів (на останньому занятті) у синхронному режимі. Завдяки діагностувальному тесту вдалося виявити рівень знань з української мови та визначити найбільш поширені помилки, над якими варто працювати згодом. Підсумковий тест довів, що рівень знань з української мови в здобувачів освіти значно підвищився. 96% слухачів курсів вступили на різні освітньо-професійні програми обраного закладу фахової передвищої освіти. Отримані результати можуть бути використані для вдосконалення методики дистанційного навчання української мови і створення електронних курсів на базі освітніх платформ у системі мовної підготовки.

Ключові слова: підготовчі курси з української мови; подолання освітніх втрат; методика викладання української мови; дистанційне навчання; заклад загальної середньої освіти (ЗЗСО).

Olha RUSAKOVA

Kolomyia Educational and Scientific Institute

of Vasyl Stefanyk Carpathian National University, Ukraine

<https://orcid.org/0000-0002-1860-7922>

olha.rusakova@cnu.edu.ua

Halyna VOLOSHCHUK

Educational and Scientific Center of Professional Career and Lifelong Education,

Kolomyia Educational and Scientific Institute

of Vasyl Stefanyk Carpathian National University, Ukraine

<https://orcid.org/0000-0003-1535-8817>

halyna.voloshchuk@cnu.edu.ua

DISTANCE PREPARATORY COURSES IN UKRAINIAN LANGUAGE FOR ENTRANTS OF VOCATIONAL HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

Abstract. The article examines the features of organizing and conducting distance preparatory courses for applicants seeking a professional junior bachelor's degree based on basic secondary education. The study's relevance stems from the need to address educational losses caused by the COVID-19 pandemic and the protracted Russian-Ukrainian war, as well as the need for high-quality language training for applicants before admission. The article presents the structure, content, and results of three-month preparatory courses in Ukrainian in an online format that took place during April-June 2025 for applicants to educational and professional programs of the Ivano-Frankivsk

Professional College of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University (now Vasyl Stefanyk Carpathian National University). The training load totaled 75 academic hours (60 hours of classroom work on the Zoom platform and 15 hours of independent work). Particular attention is paid to the methodological aspects of building such courses, to working out the most difficult topics in phonetics, orthoepy, spelling, lexicology, phraseology, and grammar of the Ukrainian language, and to choosing methods and means of distance learning. Conducting diagnostic testing (at the first lesson) and final testing (at the last lesson) in synchronous mode proved quite effective for organizing language courses. Thanks to the diagnostic test, it was possible to assess the level of knowledge of the Ukrainian language and identify the most common errors to be addressed later. The final test showed that students' knowledge of Ukrainian has significantly increased. 96% of course students enrolled in various educational and professional programs at the selected institution of professional pre-higher education. The results obtained can be used to improve the methodology for distance learning of the Ukrainian language and to create electronic courses on educational platforms within the language training system.

Keywords: preparatory courses in the Ukrainian language; overcoming educational losses; methodology of teaching the Ukrainian language; distance learning; general secondary education institution.

Постановка проблеми. Останні шість років українська молодь навчається в досить складних умовах, спричинених пандемією COVID-19 та тривалою російсько-українською війною. Значна частина здобувачів освіти має прогалини в знаннях майже з усіх навчальних предметів, адже не може відбуватися якісний освітній процес під час повітряних тривог, за умови відсутності електроенергії та доступу до мережі Інтернет, у зруйнованих закладах освіти. Часто учням доводиться самостійно опрацьовувати навчальний матеріал (підручники, презентації, відеоуроки тощо) без належного педагогічного супроводу. Також слід враховувати зниження мотивації та нестабільний психоемоційний стан учнів і вчителів.

Відповідно до оприлюднених даних міжнародного дослідження якості освіти PISA-2022, яке проводили серед 15-річних підлітків з 18 з-поміж 27 регіонів України в таких галузях, як читання, математика та природничо-наукові дисципліни, 58% учнів досягли базового рівня грамотності з математики, 59% – із читання та 66% – з природничо-наукових дисциплін; у читанні хлопці відстають від дівчат на понад рік навчання (різниця – 23 бали), але випереджають їх у математиці (на 10 балів); вищий рівень математичної, читацької та природничо-наукової грамотності мають учні у великих містах, у порівнянні з їхніми однолітками із сільської місцевості (різниця – 4-5 років навчання) [6, с. 202]. Немає жодних сумнівів, що станом на 2025 рік проблема освітніх втрат в Україні стала гострішою. Ігнорування цієї проблеми безумовно позначиться не тільки на майбутньому кожного здобувача освіти, а й на економічному, соціальному, науково-технічному, культурному розвитку нашої держави загалом.

Для випускників закладів загальної середньої освіти (ЗЗСО) проблема ускладнюється ще й тим, що, окрім обов'язкового виконання навчальних програм, для них актуальним є і питання підготовки до співбесіди (для здобуття освітньо-професійного ступеня фахового молодшого бакалавра) чи складання НМТ (для здобуття освітнього рівня бакалавра). Таким чином, 9- та 11-класники зіштовхуються з подвійним навантаженням, принаймні з основних дисциплін (українська мова, математика – для учнів 9 класу; українська мова, математика, історія України та ще один предмет за вибором – для учнів 11 класу), адже протягом навчального року вони намагаються опанувати шкільну програму та готуватися до майбутнього вступу. Без сумніву, учні відчувають інформаційне перевантаження, швидко втомлюються інтелектуально та емоційно, що негативно позначається на якості засвоєння знань.

Сьогодні здобувачам освіти запропоновано чимало освітніх платформ чи підготовчих курсів, які допомагають їм у короткий термін систематизувати отримані в ЗЗСО знання, надолужити освітні втрати з обраного предмета, зокрема з української мови [7], та якісно підготуватися до вступу в заклади фахової передвищої та вищої освіти. Такі ресурси забезпечують зручний формат навчання, адже дозволяють опанувати навчальний матеріал у індивідуальному ритмі. Особливої популярності в останній час набувають дистанційні підготовчі курси, які поєднують доступність онлайн-навчання з професійним супроводом викладачів та інтерактивними методами роботи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сутність та особливості дистанційного навчання, його переваги й проблеми в кризових умовах (пандемія, війна) досліджують чимало українських учених. Питання ефективності забезпечення дистанційного навчання в Україні в ЗЗСО під час війни, форми дистанційної взаємодії учнів та педагогів розглядає Л. П. Лондар [3]. Серед основних кроків для підвищення якості дистанційного навчання в умовах воєнного стану вчена називає покращення інноваційної інфраструктури ЗЗСО, розширення портфеля сучасних інструментів для навчання й оцінки результатів, посилення цифрової грамотності [3, с. 40]. Особливості організації дистанційного навчання в ЗЗСО в умовах воєнного стану вивчають М. Мар'єнко, А. Сухих [4]. Вони розглядають три режими дистанційного навчання – синхронний, асинхронний і біхронний, однак перевагу надають біхронному режиму організації навчального процесу, також роблять висновок про важливість враховувати категорії учнів в умовах війни: непереміщені, внутрішньо переміщені, зовнішньо переміщені. Т. Шарова, С. Шаров присвятили своє дослідження виявленню потенційних ризиків дистанційного навчання в Україні та пошуку шляхів їх усунення [12]. Науковці зазначають, що основною проблемою дистанційної освіти є якість навчальних матеріалів, а також відсутність

інтерактивних елементів і недостатня розробка змісту курсів, що приводить до зниження зацікавленості здобувачів освіти у вивченні дисципліни [12, с. 15].

Специфіку використання в освітньому процесі технологій дистанційного навчання в закладах вищої освіти, а також особливості взаємодії між учасниками освітнього процесу в умовах дистанційного навчання вивчали О. Русакова, Л. Вишотравка, І. Таможська, Т. Цой, Р. Швай, І. Капеліста [13], М. Медведєва, О. Жмурко, І. Криворучко, М. Ковтанюк [5]. Науковці Н. Поліщук, Т. Бугаєнко, Н. Лемешева досліджували вплив цифрових технологій та дистанційного навчання на підвищення якості освітнього процесу в закладах вищої освіти, визначали їхні переваги для викладачів і здобувачів освіти [8]. Підтримуємо їхню думку про те, що «для викладачів цифрові технології стали потужним інструментом модернізації методів викладання» [8, с. 13].

Методи дистанційного навчання української мови в ЗЗСО висвітлили Н. Голуб, О. Горошкіна, які зосередили свою увагу на методах вчителя (методах навчання), методах учня (методах учіння) і методах їхньої спільної діяльності [1, с. 152]. Переваги та перспективи дистанційного навчання української мови розглядали Н. Дика, О. Глазова [2].

Аналіз наукових досліджень і публікацій засвідчує, що питання дистанційного навчання є актуальним, однак потребує подальшого вивчення в аспекті підготовки здобувачів освіти до вступу в заклади фахової передвищої освіти.

Мета дослідження – представити структуру, зміст і результати роботи тримісячних підготовчих курсів з української мови, проведених дистанційно для майбутніх вступників у заклад фахової передвищої освіти.

Для досягнення поставленої мети в роботі використано загальні наукові **методи** – аналіз, систематизація та узагальнення, що дало змогу опрацювати наукові джерела з проблеми дистанційного навчання, представити проведену роботу на дистанційних підготовчих курсів з української мови, узагальнити отримані результати, сформулювати висновки щодо ефективності дистанційних підготовчих курсів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Тримісячні підготовчі курси відбувалися дистанційно на базі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (тепер – Карпатського національного університету імені Василя Стефаника) протягом квітня-червня 2025 року. Кількість охочих відвідувати курси – 61 особа, тому сформовано дві групи, які займалися в різні дні. Слухачами курсів були абітурієнти Івано-Франківського фахового коледжу. Онлайн-формат (завдяки платформі Zoom) дозволив відвідувати курси не тільки здобувачам освіти різних територіальних громад Івано-Франківської області, а й тим, хто перебував у Запорізькій та Донецькій областях.

Загалом підготовчі курси щорічно відбуваються згідно з Положенням про підготовчі курси Навчально-наукового центру професійної кар'єри та освіти впродовж життя Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (2024), розміщеного на офіційному сайті центру [9]. Працівники центру організують роботу курсів: приймають заяви від охочих, готують матеріали для зарахування слухачів, організують кадрове й методичне забезпечення курсів, складають розклад занять, контролюють їхнє проведення та присутність на них слухачів. Після завершення курсів центр організує складання випускного випробування у формі підсумкового тесту, результати якого враховує екзаменаційна комісія під час співбесіди.

Підготовчі курси покликані продовжити реалізацію мети навчання української мови в ЗЗСО (відповідно до Програми з української мови для 8-9 класів), а саме: формувати компетентного мовця, національно свідому, духовно багату мовну особистість. Серед ключових компетентностей на першому місці визначено спілкування державною мовою. Реалізація цією компетентності полягає в уміннях: 1) застосовувати українську мову як державну в будь-яких життєвих ситуаціях, виявляти національну, культурну та духовну ідентичність; 2) володіти мовними засобами на достатньому рівні, щоб висловлювати власні думки, погляди, брати участь у дискусіях, аналізувати соціальні, історичні, культурні факти (усно чи письмово); 3) дотримуватися орфоепічних, орфографічних, лексичних, граматичних, пунктуаційних, стилістичних норм сучасної української мови, а також норм мовленнєвого етикету [11].

Підготовчі курси з української мови мають конкретні завдання: 1) актуалізувати та систематизувати здобуті в 5-9 класах знання з української мови; 2) виявити та відкоригувати прогалини у знаннях (надолжити освітні втрати з української мови); 3) підготувати до складання співбесіди з української мови для вступників для здобуття освітньо-професійного ступеня фахового молодшого бакалавра; 4) забезпечити здобувачам освіти надійну базу для навчання в коледжі в процесі вивчення освітніх компонентів «Українська мова», «Українська мова за професійним спрямуванням» та загалом усіх інших освітніх компонент.

Запропоновані курси з української мови є сконденсованою та досить ефективною формою узагальнення отриманих упродовж навчання в ЗЗСО знань з української мови. За короткий термін слухачі курсів повторюють та закріплюють базові орфоепічні, орфографічні та пунктуаційні норми

нашої мови, удосконалюють лексичні, граматичні, стилістичні уміння й навички, вчать розрізняти, аналізувати мовні одиниці не відокремлено, а як важливий компонент мовної системи, тренують свої комунікативні уміння з дотриманням норм українського етикету, вчать виявляти мовні помилки та виправляти їх.

Робота на підготовчих курсах здійснювалася згідно з робочою програмою, яка містить назви тем і кількість виділених годин на аудиторну (60 годин) та самостійну (15 годин) роботу [9, с. 6]. На вивчення фонетики, орфоєпії, графіки й орфографії передбачено 10 академічних годин, лексикології та фразеології – 2 години, морфології – 24 години, синтаксису – 22 години, також 2 години відведено на узагальнення вивченого та підсумкове тестування. Самостійна робота включає вивчення морфеміки (2 години), лексики за походженням (1 година), синтаксису (9 годин), стилістики (1 година), підготовку до підсумкового тесту (2 години).

Відповідно до Положення про співбесіду з української мови та математики для вступників для здобуття освітньо-професійного ступеня фахового молодшого бакалавра на основі базової середньої освіти у 2025 році здобувачі освіти повинні: 1) розрізняти звуки мови, визначати голосні і приголосні звуки, ділити слово на склади, розпізнавати явища спрощення в групах приголосних, основні випадки чергування звуків; 2) розпізнавати вивчені орфограми, пояснювати їх за допомогою правил, правильно визначати вивчені орфограми; 3) пояснювати відомі слова, добирати до слів синоніми та антоніми, використовувати їх у мовленні; 4) розпізнавати частини мови та їх синтаксичну роль; 5) визначати структуру речення, вид речення, правильно ставити розділові знаки, обґрунтовувати їх постановку [10, с. 6]. Вступник повинен знати мовні (орфографічні, орфоєпічні, лексичні, граматичні, стилістичні, пунктуаційні) та мовленнєві норми сучасної української мови (етику й етикет спілкування), а також уміти вільно володіти усною та писемною формами української літературної мови, правильно і грамотно говорити, формулювати й виголошувати власні думки, підтримувати діалог.

Вважаємо, що починати навчання на курсах української мови потрібно з визначення мовознавчих термінів, а саме: назв основних розділів мовознавства (фонетика, орфоєпія, орфографія, графіка, морфеміка, морфологія, синтаксис), орфографічної, орфоєпічної, лексичної, граматичної та пунктуаційної помилок, фонетичної транскрипції, орфограми. Знання термінології сприятиме кращому засвоєнню тем, вступники розумітимуть сутність питань і завдань, які їм необхідно виконувати. Також перед вивченням основних розділів українського мовознавства варто пояснити учням, що мова – це система фонетичних, лексичних, граматичних мовних засобів, а не хаотична їх сукупність, а ще важливо назвати основні мовні одиниці від найменшої до найбільшої (звук / фонема – морфема – слово – словосполучення – речення – текст). Така передмова дозволить учням усвідомити внутрішню структуру мови, зрозуміти, що цілісна система мови вибудовується з окремих мовних одиниць і що мову слід вивчати в певному порядку.

Під час вивчення розділів «Фонетика і орфоєпія» важливо акцентувати увагу слухачів курсів на різниці між звуком і буквою, щоб уникнути неправильного називання звуків – «голосна» («наголошена», «ненаголошена»), «приголосна» («дзвінка», «глуха», «тверда», «м'яка»), адже йдеться про звук, тому він є голосний (наголошений, ненаголошений) і приголосний (дзвінкий, глухий, твердий, м'який). Таке сплутування ускладнює формування орфоєпічних навичок учнів, спричинює неточності звукового аналізу слова, неправильне визначення кількості звуків і букв у слові. Складними для учнів є теми спрощення в групах приголосних та уподібнення, оскільки в цих випадках спостерігається невідповідність у написанні та вимові, а також складність засвоєння цих тем пов'язана зі значною кількістю винятків, які треба запам'ятати, та орфоєпічними помилками, які учні допускають під впливом діалектів чи інших іноземних мов.

Вивчаючи орфографічні норми сучасної української мови, учні повинні не лише знати основні орфограми, а й навчитися виявляти їх у слові та пояснювати написання цього слова. До найскладніших тем з «Орфографії» відносимо правопис великої літери, написання слів окремо, разом і через дефіс, правопис м'якого знака та апострофа. Для кращого запам'ятовування написання слів рекомендуємо кожне заняття розпочинати зі словникового диктанту з подальшим коментуванням та виправленням помилок.

Розділ «Лексикологія» учні добре засвоюють у закладах освіти, особливо теми про синоніми, антоніми, тому є можливість більше попрацювати над встановленням лексичного значення слова, використовуючи тлумачні онлайн-словники. За допомогою цих словників учні вчать визначати пряме й переносне значення слова, однозначні й багатозначні слова, слова-терміни, діалектні та загальноживані слова, історизми й неологізми. Окремо на занятті слід працювати над лексичними помилками, пропонуючи учням самостійно повправлятися в редагуванні словосполучень та речень. Досить складним для учнів є опанування розділу «Фразеологія», оскільки часто вони повинні розуміти значення фразеологізму, яке не впливає зі значення його компонентів, наприклад: *ахіллесова п'ята*, *брати в шори*, *вискочити на сухе*, *ганяти собак* та інші. Важливо навчити слухачів курсів не тільки пояснювати фразеологізми, а й доречно вживати їх у власному мовленні.

Розділ «Морфологія» передбачає розвиток уміння визначати самостійні частини мови, опираючись на загальнокатегоріальне значення слова, граматичні показники та синтаксичні функції, які виконує та чи та частина мови, та несамостійні. Особливу увагу слід приділяти особливостям відмінювання іменних частин мови (іменника, прикметника, числівника та займенника) і дієвідмінювання дієслівних форм, виправленню граматичних помилок, які найчастіше трапляються в мовленні, зокрема в процесі узгодження прикметника з іменником, числівника з іменником, означення часу, утворення ступенів порівняння прикметників та прислівників, форм наказового способу тощо.

Вивчення синтаксису зорієнтоване на формування вміння визначати члени речення, його структуру та вид, правильно ставити розділові знаки, коментувати їх постановку, знаходити та виправляти пунктуаційні помилки. Ефективним є розвиток навички будувати схеми для складних сполучникових і безсполучникових речень, це дозволить учням бачити структуру речення і правильно ставити розділові знаки.

У процесі дистанційного навчання на підготовчих курсах з української мови використано синхронний та асинхронний режими. Синхронний режим передбачав щотижневий онлайн-зустрічі на платформі Zoom за розкладом (для 1 групи – в суботу з 10:00 до 13:00, для 2 групи – в неділю з 13:00 до 16:00). Під час зустрічі онлайн була можливість транслювати підготовлені заздалегідь презентації, які містять необхідні пояснення, таблиці, схеми, вправи і завдання, проводити тестування та відразу коментувати отримані результати, переходити на різноманітні освітні платформи, користуватися онлайн-словниками. Так, для встановлення значення слова, його стилістичних і граматичних показників, прикладів його вживання в мовленні, для з'ясування значень фразеологізмів пропонуємо використовувати словник української мови online, що є електронною версією «Тлумачного словника української мови. Томи 1-15» (<https://sum20ua.com/?wordid=0&page=0>), а також онлайн-словник «Горох» (<https://goroh.pp.ua>).

Досить ефективною є робота зі словником на Українському лінгвістичному порталі, який подає відмінювання та дієвідмінювання слів (<https://lcorp.ulif.org.ua/dictua/>).

Синхронний режим сприяв проведенню й індивідуальних консультацій з тими слухачами, які їх потребували. Асинхронний режим дистанційного навчання української мови передбачав перегляд презентацій, виконання запропонованих вправ, перегляд відеоматеріалів з конкретної теми, роботу над редагуванням. Поєднання синхронного та асинхронного режимів дистанційного навчання «дозволяє отримувати зворотний зв'язок у режими реального часу, обговорювати та співпрацювати, що є критично важливими елементами ефективного навчання» [13, с. 172]. Це викликає стійку мотивацію учнів та сприяє їхньому активному навчанню.

Методика проведення дистанційних підготовчих курсів з української мови ґрунтується на компетентнісному, комунікативно-діяльнісному та інтерактивному підходах. Основними методами навчання є пояснювально-ілюстративний, проблемно-пошуковий, репродуктивний, проблемного викладу та дослідницький метод пізнавальної діяльності. Важливими є аналіз мовних одиниць, виконання тренувальних вправ із коментуванням, розвиток усного (діалогічного) і писемного мовлення.

Погоджуємося з думкою Н. Дикої та О. Глазової про те, що «важливим компонентом дистанційного навчання є створення наближених до реального життя навчальних ситуацій та компетентісно орієнтовані завдання, виконуючи які, кожен учень зможе проявити свої здібності, ініціативність, гнучкість, здатність розв'язувати проблеми та співпрацювати з іншими людьми» [2, с. 211]. Ця думка узгоджується з сучасними освітніми підходами, які орієнтують процес навчання не тільки на засвоєння знань, а й на формування практичних умінь і ключових мовних компетентностей учнів, на взаємодію з іншими учасниками дистанційного навчання.

Серед методів спільної діяльності вчителя й учнів, які запропонували науковці Н. Голуб, О. Горошкіна, обрали найбільш продуктивні для нашого формату проведення дистанційних підготовчих курсів з української мови, а саме: 1) діалогічний (види: бесіда, дискусія; прийоми: формулювання запитань, прогнозування, зіставлення, порівняння, узагальнення); 2) спостереження за мовою (прийоми: розпізнавання; виділення головного й другорядного; добір і порівняння мовних явищ; виявлення мовної проблеми, аналіз її); 3) проблемний (прийоми: виявлення проблеми; формулювання її; аналіз її; визначення складників; пошук способів розв'язання; висновки) [1, с. 153-154]. Застосування таких методів забезпечує активну пізнавальну діяльність слухачів курсів, сприяє розвитку критичного мислення, формуванню вміння самостійно здобувати знання та аргументовано аналізувати мовні явища. Особливу ефективність вони виявляють у дистанційному форматі, оскільки поєднання інтерактивних прийомів із цифровими засобами навчання (тестування, спільні документи, обмін думками в чаті тощо) створює умови для постійного зворотного зв'язку та залученості кожного слухача курсів.

Ефективним для організації курсів з мови, на нашу думку, є проведення діагностувального (на першому занятті) та підсумкового тестування слухачів (на останньому занятті) у синхронному режимі.

Метою діагностувального тесту було: 1) виявити рівень знань з української мови; 2) визначити найбільш поширені помилки, над якими варто працювати згодом. Для цього тесту підбрано 20 питань, які охоплюють теми з фонетики (визначення кількості звуків і букв у словах, звука [й], випадків порушення правил милозвучності), орфографії (написання апострофа, знака м'якшення, складних слів разом, окремо чи через дефіс), лексикології (встановлення лексичної помилки, синонімів), морфології (утворення форм кличного відмінка, наказового способу дієслів, визначення частин мови), синтаксису (типи речень за будовою, члени речення, пунктуація). Результати представлені в 100-бальній шкалі (кожна правильна відповідь оцінена 5 балами). Не склали тест (набрали від 20 до 45 балів) 16 осіб (а це 26,2% від загальної кількості слухачів курсів), позитивний результат отримали 45 осіб: від 50 до 65 балів набрали 32 особи, від 70 до 85 – 11 осіб, 90 балів – 1 особа, 95 балів – 1 особа.

Рис. 1. Результати діагностувального тесту

На 5 питань із запропонованих двадцяти правильно відповіли менше ніж 40 % учнів. Нижче в таблиці представимо питання та кількість правильних відповідей.

Таблиця 1

Найскладніші питання діагностувального тесту з відсотком правильних відповідей

Питання тесту	Кількість учнів, які правильно відповіли	Відсоток правильних відповідей
Орфографічна помилка	23	37,7
Визначити член речення (додаток)	22	36
Однорідні члени речення	18	29,5
Обрати односкладне речення	16	26,2
Обрати поширене речення	2	3,3

Серед 20 тестових питань були й такі, правильні відповіді на які дала переважна більшість учнів, зокрема на питання про синоніми, кличний відмінок та число іменників.

Таким чином, діагностувальний тест дозволив визначити «слабкі місця» учнів з окремих тем предмета «Українська мова». Ефективним є проведення проміжних тестувань якщо не на кожного занятті, то хоча б через заняття (10 питань на 10 хвилин). Після оголошення результатів варто в групі пояснити та виправити допущені помилки. Такі «швидкі» тести дозволяють учням зорієнтуватися, що вони добре знають, а на що слід звернути більшу увагу.

На завершення роботи підготовчих курсів з української мови слухачі склали попередній підсумковий тест, який містив також 20 питань, схожих на ті, що були запропоновані на діагностувальному тесті; максимальний бал – 100. Підсумковий тест склали 58 учнів (3 учні були відсутні з поважних причин). Результати тестування: не склали – 5 (від 20 до 45 балів) (а це 5,2% від загальної кількості тих, які склали тест); від 50 до 65 балів отримали 16 осіб; від 70 до 85 – 31 особа; 90 і 95 балів – 6 осіб. Негативний бал отримали ті учні, які рідко відвідували курси або не працювали на заняттях та не виконували запропоновані завдання самостійної роботи.

Рис. 2. Результати підсумкового тесту

Вважаємо, що підготовчі курси дали позитивний результат: рівень знань з української мови у випускників 9-х класів ЗЗСО значно підвищився. Відрадно те, що відсоток правильних відповідей на 12 питань коливається від 70,6 % до 96,1%.

Згідно з аналізом, здійсненим працівниками Навчально-наукового центру професійної кар'єри та освіти впродовж життя й адміністрацією Івано-Франківського фахового коледжу Карпатського національного університету імені Василя Стефаника, 96% слухачів курсів вступили на різні освітньо-професійні програми цього закладу фахової передвищої освіти, а значна частина вступників отримала місця державного замовлення.

Висновки і перспективи подальших досліджень.

Проведене дослідження підтвердило ефективність дистанційних підготовчих курсів з української мови для вступників у заклад фахової передвищої освіти. Підготовчі курси з української мови спрямовані на систематизацію, узагальнення та практичне закріплення знань учнів. Розроблена структура та методика проведення курсів дозволила оптимально поєднати синхронний та асинхронний режими дистанційного навчання, що сприяло підвищенню рівня мовної компетентності здобувачів освіти.

Результати курсів засвідчили, що виховати стійку мотивацію та свідоме прагнення вивчати українську мову можливо за умови розуміння здобувачами мовознавчих термінів, системного викладу матеріалу, використання інтерактивних методів навчання, залучення онлайн-словників, проведення тестів та коментування помилок у реальному часі. Педагогічна цінність курсів полягає не тільки в забезпеченні якісної мовної підготовки вступників, а й компенсують освітні втрати, спричинені пандемією та воєнним станом.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у створенні електронних курсів на базі освітніх платформ та у розробленні ефективних механізмів зворотного зв'язку між викладачем та слухачами підготовчих курсів для підвищення якості дистанційного навчання української мови.

Конфлікт інтересів. Автори підтверджують відсутність конфлікту інтересів.

Джерела фінансування. Дослідження не отримувало зовнішнього фінансування.

Доступність даних. Дані можуть бути надані за обґрунтованим запитом відповідному автору.

Використання засобів штучного інтелекту (ШІ). Під час підготовки цієї роботи автори не використовували інструменти штучного інтелекту.

Список використаних джерел

1. Голуб Н., Горюшкіна О. Методи дистанційного навчання української мови. *Український педагогічний журнал*. 2022. № 4. С. 148-158. <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2022-4-148-158>
2. Дика Н., Глазова О. Дистанційне навчання української мови: особливості, переваги та перспективи. *Освітологічний дискурс*. 2021. Том 33, № 2. С. 205-220. https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/38809/1/N_Dyka_O_Glazova_ED_2_IPO.pdf
3. Лондар Л. П. Щодо забезпечення дистанційного навчання в Україні в умовах війни. *Освіта України в умовах воєнного стану: управління, цифровізація, євроінтеграційні аспекти* : збірник тез доповідей IV Міжнародної науково-практичної конференції (наукове електронне видання), 25 жовт. 2022 р. Київ : ДНУ «Інститут освітньої аналітики», 2022. С. 36-40.
4. Мар'єнко М., Сухих А. Організація навчального процесу у ЗЗСО засобами цифрових технологій під час воєнного стану. *Український педагогічний журнал*. 2022, № 2. С. 31-37. <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2022-2-31-37>
5. Медведєва М. О., Жмурко О. І., Криворучко І. І., Ковтанюк М. М. Організація продуктивної взаємодії між учасниками освітнього процесу в умовах дистанційного навчання: аналіз сучасних додатків. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. Вип. 80, том 2'2021. С. 39-45. <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2021.80.2.08>
6. Національний звіт за результатами міжнародного дослідження якості освіти PISA-2022. Київ, 2023. 396 с. https://pisa.testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2023/12/PISA-2022_Naczionalnyj-zvit_povnyj.pdf
7. Подолання освітніх втрат з української мови та літератури в 5-11 класах. Методичні рекомендації. Приклади уроків. Київ, 2023. 57 с. <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2023/04/Buklet-22Podolannya-osvitnih-vtrat22.pdf>
8. Поліщук Н. В., Бугаєнко Т. І., Лемешева Н. В. Підвищення якості вищої освіти за допомогою цифрових технологій та дистанційного навчання для здобувачів вищої освіти в Україні. *Академічні візії*. Вип. 38, 2024. С. 1-15. <https://doi.org/10.5281/zenodo.14537287>
9. Положення про підготовчі курси Навчально-наукового центру професійної кар'єри та освіти впродовж життя. URL: https://drive.google.com/file/d/11xTzfh7yRHbChtbZN7ZRNy_j-iPKnm-T/view
10. Положення про співбесіду з української мови та математики для вступників для здобуття освітньо-професійного ступеня фахового молодшого бакалавра на основі базової середньої освіти у 2025 році. URL: <https://ifk.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/8/2025/03/polozhennia-pro-spivbesidu.pdf>
11. Програма з української мови для 8-9 класів. <https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/osvitni-programi/navchalni-programi-dlya-6-9-klasiv>
12. Шарова Т., Шаров С. Дистанційне навчання в Україні: ризики та шляхи їх вирішення. *Молодь і ринок*. № 4 (224), квітень 2024. С. 11-16. <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2024.299893>

13. Rusakova O., Tamozhska I., Tsoi T., Vyshotravka L., Shvay R., Kapelista I. The Changes in Teacher-Student Interaction and Communication in Higher Education Institutions Due to the Covid-19 Pandemic. *Journal of Curriculum and Teaching*. Vol.12, No 2 (2023). P. 166-173. <https://doi.org/10.5430/jct.v12n2p166>

References

- Holub N., Horoshkina O. Metody dystantsiinoho navchannia ukrainskoi movy. *Ukrainskyi pedahohichnyi zhurnal*. 2022. № 4. S. 148-158. <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2022-4-148-158>
- Dyka N., Hlazova O. Dystantsiine navchannia ukrainskoi movy: osoblyvosti, perevahy ta perspektyvy. *Osvitolohichnyi dyskursu*. 2021. Tom 33, № 2. S. 205-220. https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/38809/1/N_Dyka_O_Glazova_ED_2_IPO.pdf
- Londar L. P. Shchodo zabezpechennia dystantsiinoho navchannia v Ukraini v umovakh viiny. *Osvita Ukrainy v umovakh voiennoho stanu: upravlinnia, tsyfrovizatsiia, yevrontehratsiini aspekty* : zbirnyk tez dopovidei IV Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii (naukove elektronne vydannia), 25 zhovt. 2022 r. Kyiv : DNU «Instytut osvithoi analityky», 2022. S. 36-40.
- Marienko M., Sukhikh A. Orhanizatsiia navchalnoho protsesu u ZZSO zasobamy tsyfrovyykh tekhnolohii pid chas voiennoho stanu. *Ukrainskyi pedahohichnyi zhurnal*. 2022, № 2. S. 31-37. <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2022-2-31-37>
- Medvedieva M. O., Zhmurko O. I., Kryvoruchko I. I., Kovtaniuk M. M. Orhanizatsiia produktyvnoi vziaemodii mizh uchashchymy osvithoi protsesu v umovakh dystantsiinoho navchannia: analiz suchasnykh dodatkov. *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. Seriya 5. Pedahohichni nauky: realii ta perspektyvy*. Vyp. 80, tom 2'2021. S. 39-45. <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2021.80.2.08>
- Natsional'nyy zvit za rezul'tatamy mizhnarodnoho doslidzhennya yakosti osvity PISA-2022. Kyiv, 2023. 396 s. https://pisa.testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2023/12/PISA-2022_Nacziionalnyi-zvit_povnyi.pdf
- Podolannya osvithoi vtraty z ukrayins'koyi movy ta literatury v 5-11 klasakh. *Metodychni rekomendatsiyi*. Pryklady urokiv. Kyiv, 2023. 57 s. <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2023/04/Buklet-22Podolannya-osvithoi-vtraty22.pdf>
- Polishchuk N. V., Buhaienko T. I., Lemesheva N. V. Pidvyshchennia yakosti vyshchoi osvity za dopomohoiu tsyfrovyykh tekhnolohii ta dystantsiinoho navchannia dlia zdobuvachiv vyshchoi osvity v Ukraini. *Akademichni vizii*. Vyp. 38, 2024. S. 1-15. <https://doi.org/10.5281/zenodo.14537287>
- Polozhennya pro pidhotovchi kursy Navchal'no-naukovoho tsentru profesiynoi kar'yery ta osvity vprodovzh zhyt'tya. https://drive.google.com/file/d/11xTZfh7yRHbChtbZN7ZRNy_j-iPKnm-T/view
- Polozhennya pro spivbesidu z ukrayins'koyi movy ta matematyky dlia vstupnykiv dlia zdobuttya osvithoi-profesiynoho stupenya fakhovoho molodshoho bakalavra na osnovi bazovoyi seredn'oyi osvity u 2025 rotsi. <https://ifk.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/8/2025/03/polozhennia-pro-spivbesidu.pdf>
- Prohrama z ukrayins'koyi movy dlia 8-9 klasiv. <https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/osvithoi-programi/navchalni-programi-dlya-6-9-klasiv>
- Sharova T., Sharov S. Dystantsiine navchannia v Ukraini: ryzyky ta shliakhy yikh vyrishennia. *Molod i rynek*. № 4 (224), kviten 2024. S. 11-16. <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2024.299893>
- Rusakova O., Tamozhska I., Tsoi T., Vyshotravka L., Shvay R., Kapelista I. The Changes in Teacher-Student Interaction and Communication in Higher Education Institutions Due to the Covid-19 Pandemic. *Journal of Curriculum and Teaching*. Vol.12, No 2 (2023). P. 166 - 173. <https://doi.org/10.5430/jct.v12n2p166>

| Матеріал надійшов до редакції: 25.10.2025 р. | Прийнято до друку: 01.12.2025 р. | Опубліковано: 02.02.2026 р. |

